

Startnotitie beleidskader DuurzaamDOEN (2022)

1. Inleiding

Voor de drie pijlers energieneutraal – broeikasgasneutraal – circulariteit zijn in het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP, in voorbereiding) doelen opgenomen in de WBP doelenboom (H-K) “Wij dragen bij aan een duurzame toekomst”.

Deze startnotitie is het vervolg op de deltabijeenkomst van 4 november jl waarin van gedachten is gewisseld in elke pijler per WBP doel over varianten doel en richting om doelbereik na te streven.

In deze startnotitie formuleren we per WBP doel onze voorkeur voor doel en richting om aan doelbereik te werken in de komende jaren. De voorkeur is compact weergegeven in blauwe tekstkaders (8x). Uw instemming wordt gevraagd om het als richting op te gaan nemen in het op te stellen beleidskader DuurzaamDOEN (2022) dat in het eerste kwartaal 2022 ter besluitvorming voorligt.

inhoud

- 2. Strategische kaders WDODelta
- 3. Doel en richting in beleidskader
 - I. Energieneutraal
varianten doel en richting / voorkeur
 - II. Broeikasgasneutraal
varianten doel en richting / voorkeur
 - III. Circulariteit
varianten doel en richting / voorkeur
- 4 Financiën
varianten doel en richting / voorkeur
- 5 Uitwerking beleidskader DuurzaamDOEN (2022) naar tactisch en operationeel niveau

2. Strategische kaders WDODelta

watervisie en waterbeheerprogramma

Het waterschap neemt op grond van de geschetste ontwikkelingen en de ambities in de Watervisie ‘Meer dan water’ (2020) verantwoordelijkheid voor een beter klimaat en meer circulariteit. De landelijke ambities voor broeikasgasreductie en circulariteit in 2030 worden omarmd en de doorkijk wordt ondersteund naar uiteindelijk een klimaatneutraal en circulair waterschap in 2050. Deze ambities brengen we in het Waterbeheerprogramma (2022-2027; AB 14 december 2021) via de WBP doelenboom in nauwe verbinding met onze watertaken.

beleidskader DuurzaamDOEN (2022)

Met het op te stellen beleidskader willen we voor de WBP doelen de richting aangeven voor de tactische en operationele uitwerking voor doelbereik. Daarmee is het beleidskader behulpzaam in de beoogde doelsturing zoals is aangekondigd in het WBP.

3. Doel en richting in beleidskader

Bij elke pijler gaan we in op de WBP doelen (H-K). We beschrijven per WBP doel één of meerdere varianten doel en richting en geven daarbij de voorkeur doel en richting aan. Deze is compact samengevat in blauwe tekstkaders.

I. **ENERGIENEUTRAAL**

WBP Doelenboom H-K	
H 1	WDOD streeft ernaar in 2025 energieneutraal te zijn, door evenveel elektriciteit duurzaam op te wekken als te verbruiken.
H 3	WDOD draagt in de regionale energietransitie bij aan de eigen organisatiedoelstellingen en aan de transitiedoelen in de regio.

Doel H1

energieneutraal 2025

Vanaf 2017 is streven naar energieneutraal per 2025 “evenveel elektriciteit duurzaam opwekken als er verbruikt wordt”, met als richtgetal ca. 42 mln kWh. Met de lopende projecten voor zonne- en windenergie wordt dit naar verwachting tijdig behaald.

‘Elektriciteitsneutraal’ is een tussendoel naar ‘volledig energieneutraal’ waarbij we in het energieverbruik ook de brandstoffen (diesel, benzine) en aardgas meerekenen. ‘Boven energieneutraal’ gaat daar met duurzame opwek verder bovenuit. Voor duurzame stroomopwekking geldt doorgaans een positieve business case.

varianten doel en richting energieneutraal

- a. De huidige richting
Hierbij richting we ons op elektriciteitsneutraal per 2025 met duurzame opwek door zonne- en windenergie op eigen assets (rwzi’s) of in samenwerking met energiecoöperaties. Naar verwachting wordt het doel eind 2022/ begin 2023 gehaald.
- b. ‘Volledig energieneutraal 2030’
Hierbij rekenen we het energieverbruik van brandstoffen (diesel/benzine) en aardgas ook mee. Ook zal de geplande ombouw RWZI Echten (warmtepomp) tot extra energieverbruik leiden. Het richtgetal wordt ca. 57 mln kWh. Dit richtgetal ligt naar verwachting binnen bereik in de periode tussen 2025-2030 wanneer een aantal zon/wind initiatieven die nu nog in de pre-vergunningsfase zijn, doorgang zullen vinden.
Daarbij past de opmerking dat er de komende jaren sprake is van een autonoom stijgend energieverbruik als gevolg van stedelijke uitbreiding, meer pompen (droogte/overlast) en mogelijke toekomstige assetaanpassingen (bijv. extra zuiveringstrap). Het niveau waarop energieneutraal zich bevindt dienen we te ‘onderhouden’.
- c. ‘Boven energieneutraal’
Deze richting omvat b. én in combinatie met benutten van nieuwe kansen en samenwerkingsmogelijkheden voor duurzame opwek met focus op het optimaliseren van het energiebeheer (energie besparen/opslag/opwek) van onze assets (RWZI’s). Met name RWZI’s zijn verantwoordelijk voor meer dan 70% van ons totaal energieverbruik, mogelijke besparingen tellen daarin zwaar door. Met energieopslag wordt ook bijgedragen aan verlichting van netcongestie.
Daarvoor richten we ons op een beperkt aantal geschikte locaties op of in de nabijheid van onze assets (RWZI’s). In de regio spelen samenwerkingsinitiatieven en wordt onderzoek verricht die kansen kunnen bieden voor RWZI’s als energyhub; benutten van zuurstof voor beluchting en benutten warmte/waterstof.
Duurzame opwek boven energieneutraal is toegestaan. Het is ook een maatregel om technisch-economisch onvermijdbare broeikasgasemissies (zie pijler broeikasgasneutraal) te compenseren met het oog op het langetermijndoel: een broeikasgasneutraal waterschap (footprint 0).
Volledig inzicht in de aard en de omvang van de onvermijdbare emissies ontbreekt aangezien de technologische en economische omstandigheden over zo’n lange periode op dit moment niet valt in te schatten.

Voorkeur c. omdat we daarmee behalve aan volledig energieneutraal 2030 (incl. brandstoffen) ook mogelijkheden kunnen genereren om gericht te werken aan een optimaler

energiebeheer van RWZI's en tegelijkertijd tijdig inspelen op onvermijdbare broeikasgasemissies die verbonden zijn met onze taakuitvoering (zie pijler broeikasgasneutraal).

• **Voorkeur c. doel en richting H1**

1. Streven naar 'volledig' energieneutraal per 2030 met als richtgetal 57 mln kWh. Het niveau energieneutraal dient daarbij 'onderhouden' te worden;
2. Voor volgende initiatieven duurzame opwek is de locatie óp of nabij eigen assets (RWZI's) om daarmee mogelijkheden te hebben en zo mogelijk te ontwikkelen voor optimalisatie van het eigen energiebeheer (opwek/opslag/besparen) met het concept van energyhub;
3. Kennisontwikkeling en samenwerken voor een optimaal energiebeheer RWZI's (opwek/opslag/besparen).

Doel H3

samenwerken regionale energietransitie

In de regionale energietransitie werken we al geruime tijd samen met partners (energiecoöperaties, gemeenten, instellingen) voor duurzame opwek met zon en wind. Voor een duurzame warmtevoorziening van woningen uit rioolwater (TEA) of oppervlaktewater (TEO) is een begin gemaakt met de samenwerking met gemeenten, bijvoorbeeld in Deventer. Komende jaren gaat deze ontwikkeling door.

doel en richting samenwerking energietransitie

We werken onder bepaalde voorwaarden met onze assets mee aan de doelstellingen in de regionale energietransitie. Daarbij is aandacht voor aspecten als bedrijfszekerheid, ecologie, vismigratie, veiligheid en hydrologie. Technisch inhoudelijke afwegingskaders worden opgesteld en wegen de initiatieven voor onder meer TEA, TEO, waterkracht en medegebruik waterbergingen en bieden duidelijkheid aan initiatiefnemers. Initiatieven moeten ook voldoen aan wet- en regelgeving en een lokaal karakter hebben.

• **Voorkeur doel en richting H3**

Op initiatieven van derden stellen we na eigen afweging assets beschikbaar voor bijdragen aan de regionale energietransitie.

II. BROEIKASGASNEUTRAAL

WBP Doelenboom H-K	
H 2	WDOD streeft ernaar bij de taakuitvoering in 2030 tenminste 49% broeikasgasreductie te bereiken tov 1990.
H 4	In 2030 is samen met gebiedspartners minder CO ₂ emissies bereikt in het veenweidegebied N-W Overijssel door de maaiveldaling te beperken met waterhuishoudkundige maatregelen.

Doel H2

emissiebronnen broeikasgassen

Broeikasgasemissies¹ zijn afkomstig uit een aantal bronnen:

- 1. brandstoffen bij o.a. werktuigen en transport, verwarming;
- 2. brandstoffen en materiaalverbruik bij bouw en renovatieactiviteiten;
- 3. rwzi lachgas/methaan emissie;
- 4. rwzi gebruik van hulpstoffen;
- 5. rwzi kort-cyclisch CO₂ (bron is organisch, niet fossiel);
- 6. oppervlaktewater;
- 7. bodemdaling N-W veenweidegebied Overijssel

Voor de bronnen 1 t/m 4 (lang-cyclisch fossiel) zijn toepasbare reductiemaatregelen in beeld om te streven naar doelbereik 2030. De nadere afweging tussen alternatieven kan plaatsvinden aan de hand van het meewegen van maatschappelijke kosten met het instrument van CO₂ schaduwbeprijzing (€ / ton CO₂ reductie).

Voor deze bronnen kunnen we komende jaren richting 2030 zelf handelingsperspectieven aanwenden door met onder meer assetmanagement integrale afwegingen te maken tussen alternatieven en ook de aanbestedings- en inkoopfunctie aan de hand van selectiecriteria hier meer op te richten.

Uit de onlangs afgeronde rwzi-scenariostudie van WDODelta kwam naar voren dat voor de lange termijn per 2050 volledige reductie van emissies op grond van de huidige inzichten technisch en economisch niet haalbaar is (zie ook bij H1 onvermijdbare emissies boven energieneutraal).

Daarvoor is meer onderzoek nodig evenals ontwikkelingen van nieuwe (zuiverings)technologie.

Systematiek CO₂ schaduwbeprijzing

Met CO₂ schaduwbeprijzing (€/ton CO₂) alternatieven afgewogen op grond van inzicht in de maatschappelijke kosten (preventiekosten; schadekosten) van emissiereductiemaatregelen. Het geeft inzicht in de kosteneffectiviteit en kostenefficiëntie van reductiemaatregelen. Landelijk (CPB/PBL; Unie) wordt tot aan een bedrag van € 100/ ton CO₂ beschouwd als maatschappelijk verantwoord (effectief en efficiënt) om aan doelbereik te werken.

Bron 5 rwzi is kort-cyclisch (niet fossiel) omdat het afkomstig is van organisch materiaal (voedselresten). Het is relatief minder schadelijk voor het milieu dan lang-cyclisch (fossiel). Mee-koppelkansen (bijv. met afvang CO₂) zijn in sommige situaties aanwezig en kunnen ook afgewogen worden om daarmee hardnekkige lang-cyclische emissies te compenseren.

Bron 6 emissies uit oppervlaktewater (6) komen vanuit processen in het water en de waterbodem. Over de omvang en wat onze handelingsperspectieven zijn is nog weinig bekend. We zijn actief betrokken bij landelijk onderzoek om de omvang van deze emissies te meten en in beeld te krijgen. Ook is nog niet duidelijk welke partij(en) verantwoordelijk zullen zijn voor deze emissies.

Bron 7 emissies door veenbodemdaling in N-W veenweidegebied Overijssel zijn het omvangrijkste. Toepasbare handelingsperspectieven zijn nog onbekend. Samen met andere overheden en gebiedspartners wordt samengewerkt in het gebiedsproces in het licht van doel H4 (zie hierna).

¹ Broeikasgassen lachgas, methaan worden in deze notitie uitgedrukt als CO₂ equivalent. Het brengt (CO₂, lachgas (N₂O), methaan (CH₄)) onder de noemer van 'CO₂'. Lachgas is 265 x sterker dan CO₂; methaan is 28 x sterker dan CO₂.

referentiejaar 1990

De referentie voor Nederland in het nationaal klimaatakkoord is 't.o.v. 1990'.

Een praktisch punt is dat in de sector waterschappen er voor broeikasgassen in 1990 geen statistisch cijfermateriaal beschikbaar is. Een eerste globale indicatie van het broeikasgasemissieniveau is gedaan per 2018. Daardoor kunnen we de monitoring van broeikasgasemissies starten vanaf 2018 en de komende jaren periodiek nader in beeld brengen. Voor het streven naar doelbereik is het belangrijk om niet terug te kijken, maar om vooruit te kijken naar het einddoel klimaatneutraliteit, via 2030, richting 2050 met een situatie van zo weinig mogelijk broeikasgasemissies als gevolg van onze taakuitvoering. Met de aanpak willen we een aantoonbaar dalend patroon van broeikasgasemissies voor elkaar zien te krijgen.

varianten doel en richting minder broeikasgasemissies

a. De huidige richting

Hierbij worden toepasbare alternatieven onderling met name afgewogen met Total Cost of Ownership (TCO). Behaalde emissiereducties zijn te danken aan 'toevallige' (mee-koppel)kansen en mogelijkheden. Doelbereik voor broeikasgasreductie in 2030 is via deze richting niet mogelijk.

b. De 'maatschappelijke' richting

Hierbij worden alternatieven mede afgewogen met de systematiek van CO₂ schaduwbeprijzing (€ 100/ton CO₂) in combinatie met het inzicht in values (waarden) voor stakeholders. Hiermee wordt gericht gewerkt aan doelbereik in 2030 voor de emissiebronnen nr. 1 t/m 4 (lang-cyclisch).

Maatregelen die minder kosten dan € 100/ton CO₂ ton reductie worden maatschappelijk verantwoord geacht. Op grond van de huidige inzichten is er handelingsperspectief en is een globale schatting van het doelbereik 2030 voor de vier emissiebronnen bij elkaar ongeveer 45% emissiereductie. Per emissiebron is het beeld: emissiebronnen 1 en 2 (brandstoffen /materialen); elk ongeveer rond 55%. Emissiebronnen 3 en 4 (rwzi lachgas/methaan - hulpstoffen); elk ongeveer ruim 30%).

Indien mee-koppelkansen aanwezig zijn, zijn reductiemogelijkheden van rwzi kort-cyclische emissies (bron 5) onderdeel van de afwegingen van toepasbare alternatieven.

c. Maximale innovatie richting

Hierbij wordt gestreefd naar een maximaal doelbereik in 2030. Reductie maatregelen hebben een hoog innovatief karakter in combinatie met risico's van onvoldragen technologieën en hoge kosten.

Voorkeur b. omdat we daarmee gericht aan doelbereik werken met rekenschap van maatschappelijke kosten en values van stakeholders.

• **Voorkeur b. doel en richting H2**

1. Voor doelbereik in 2030 werken aan broeikasgasemissiereductie (49% t.o.v. 1990) van de bronnen nr. 1 t/m 4 (lang-cyclisch) , monitoring van het emissiepatroon broeikasgassen is vanaf 2018;
2. Maatschappelijke richting: alternatieven afwegen mede op basis van de landelijke systematiek van CO₂ schaduwbeprijzing (€ 100 /ton CO₂ emissie) en met inzicht in values van stakeholders. Het geeft inzicht in de onderlinge kosteneffectiviteit en kostenefficiëntie van emissiereductiemaatregelen;
3. Aanwezige mee-koppelkansen voor reductiemogelijkheden rwzi kort-cyclisch (bron 5) worden ook afgewogen bij toepasbare alternatieven;
4. Kennisontwikkeling over alle emissiebronnen (1-7) en meer inzicht in toepasbare handelingsperspectieven voor reductiemogelijkheden en de mate van te behalen doelbereik in 2030 en daarna richting 2050.

Doel H4

gebiedsproces N-W veenweide gebied Overijssel

Een groot deel van de broeikasgasemissies ontstaan door veenbodemdaling als gevolg van het landgebruik in combinatie met de waterhuishouding. Het waterschap werkt samen met partners in het gebiedsproces N-W veenweide gebied en heeft geen eigenstandige emissiereductietaakstelling hierin. De gebiedsopgave is ook gekoppeld aan de stikstofopgave.

doel en richting emissiereductie veenweide gebied

Komende jaren loopt er een bestuurlijk proces waarin overheden en partijen samenwerken vanuit een eigen rol en verantwoordelijkheid aan gebiedsoplossingen. Het waterschap richt zich daarin met name op mogelijk bijdragen van de waterhuishouding aan reductie en is kennispartner.

• **Voorkeur doel en richting H4**

1. Deelnemen aan het bestuurlijk proces N-W veenweide gebied Overijssel met overheden en andere partijen;
2. Kennisontwikkeling en pilots uitvoeren om toepasbare handelingsperspectieven te zoeken voor mogelijke en gewenste aanpassingen in de waterhuishouding.

III. CIRCULARITEIT

WBP Doelenboom H-K	
J1	WDOD streeft ernaar in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken tov 2019.
J2	WDOD werkt aan minder restafval in de bedrijfsvoering en bij vervanging van assets en bestemt reststromen (o.m. bagger, maaisel) zoveel mogelijk voor nuttig hergebruik en hoogwaardige recycling.
J3	WDOD wint waar mogelijk meer grondstoffen uit afvalwater en regelt de afzet ervan.

Doel J1

materiaalstromen projecten en beheer

Bij het bouwen, onderhouden en beheren van onze assets en bij de aanleg en inrichting van gebiedsprojecten (WOM) gebruiken we materiaalstromen, zoals staal, beton, hout, kunststoffen, grond, enz. De bedoeling is om duurzamere materialen te gebruiken die eveneens hernieuwbaar zijn (circulair). Bij kennisinstellingen en ook marktpartijen groeit komende jaren de kennis en technologie en daarmee het aanbod van circulaire materialen, bouwproducten en grond- en hulpstoffen.

Het begrip circulariteit is lastig te concretiseren. Een praktische graadmeter is de Milieu Kosten Indicator (MKI). De Milieu Kosten Indicator (euro) van materiaalgebruik bij projecten/beheer geeft inzicht in de maatschappelijke kosten van milieuschade als gevolg van het materiaalgebruik gedurende de levenscyclus. We maken met assetmanagement integrale afwegingen tussen alternatieven en de aanbestedings- en inkoopfunctie bevat selectiecriteria die er meer op gericht zijn.

Systematiek Milieu Kosten Indicator (MKI)

Maatschappelijke milieukosten worden berekend met de MKI (euro). MKI is een financiële waarde voor het inzicht in de maatschappelijke kosten die je voor de alternatieven zou moeten maken om de negatieve milieu-invloeden als gevolg van de levenscyclus van materiaalgebruik bij projecten/beheer ongedaan te maken. De milieukosten van processen en materialen wordt bijgehouden in de Nationale Milieu Database.

varianten doel en richting minder primaire grondstoffen gebruiken

- a. De huidige richting
Hierbij worden alternatieven onderling met name afgewogen met Total Cost of Ownership (TCO). Eventueel bereikte circulariteit van materiaalgebruik bij projecten/beheer is te danken aan 'toevallige' (mee-koppel)kansen en mogelijkheden. Doelbereik in 2030 voor minder verbruik van primaire grondstoffen is via deze weg niet mogelijk.
- b. De 'maatschappelijke' richting
In dit geval worden alternatieven voor minder verbruik primaire grondstoffen bij projecten/beheer mede afgewogen op grond van milieukosten met de landelijke systematiek Milieu Kosten Indicator (euro) in combinatie met het inzicht in de values van stakeholders. Bij deze richting wordt gericht gewerkt aan doelbereik. Echter op grond van de huidige ervaringen en inzichten valt nog geen globale schatting te maken van de mate van het doelbereik per 2030. Komende jaren wordt daar steeds meer inzicht in gekregen.
- c. Maximale innovatie richting
Hierbij wordt gestreefd naar een maximaal doelbereik in 2030. Volledig toepassen van duurzame alternatieven in deze zin hebben een hoog innovatief karakter in combinatie met risico's van onvoldragen technologieën, producten en hoge kosten.

Voorkeur b. omdat we daarmee een start maken met gericht werken aan doelbereik met rekenschap van maatschappelijke kosten in de vorm van milieukosten en values van stakeholders.

- **Voorkeur b. doel en richting J1**

1. Voor werken aan doelbereik in 2030 hanteren we de praktische benadering met de Milieu Kosten Indicator (MKI);

2. Maatschappelijke richting: alternatieven afwegen mede met de landelijke systematiek van Milieu Kosten Indicator en met inzicht in values van stakeholders. Het geeft inzicht in de onderlinge mate van milieubelasting van alternatieven als gevolg van materiaalgebruik en hun levenscyclus;
3. Kennisontwikkeling over aard en omvang materiaalstromen, over toepasbare handelingsperspectieven en de mate van het te behalen doelbereik in 2030 en daarna richting 2050.

Doel J2

afval- en reststromen

Voor inzicht in de materialensamenstelling van assets is het materialenpaspoort in ontwikkeling om bij ontmanteling (einde levensduur) materiaalstromen zo duurzaam mogelijk te bestemmen. Demontabele bouwkundige ontwerpen zullen ook mogelijkheden bieden voor een langere levensduur en minder afvalstromen. Verder leidt onze taakuitvoering in het waterbeheer en de waterketen tot omvangrijke reststromen zoals maaisel, baggerspecie en ontwaterd slib, die we een duurzamere bestemming willen geven bijvoorbeeld als bodemverbeteraar, als grondstof voor biobased materialen of als fosfaatbron.

doel en richting minder restafval en duurzamere bestemmingen reststromen

De analyses en beeldvorming over aard en omvang van de reststromen in de taakuitvoering wordt completer gemaakt. Aanwezige regionale samenwerkingsinitiatieven zetten we voort voor een nuttiger hergebruik en hoogwaardige recycling voor bijdragen aan het sluiten van kringlopen.

• Voorkeur doel en richting J2

1. Lopende samenwerkingsinitiatieven voortzetten voor vermindering afvalstromen en voor benutten reststromen, in samenwerking met kennisinstellingen, bedrijven, terreinbeheerders en andere gebiedspartners;
2. Kennisontwikkeling omtrent omvang, samenstelling en bestemmingsmogelijkheden van reststromen die het gevolg zijn van onze taakuitvoering bij waterbeheer en in de waterketen.

Doel J3

grondstoffen winnen en afzetten

De waterketen draagt al een aantal jaren bij aan sluiting van kringlopen door waarde-creatie uit rioolwater. De aandacht is gericht op o.a. winning van fosfaat (met struviet; met slibeindverwerking), slibvergisting voor warmte/biogas/WKK elektriciteit en recent is gestart met de planuitwerking winning cellulose (RWZI Dalfts) en Groen gas (RWZI Echten), met de optie voor CO₂ afvang. In 'De Energie- en Grondstoffenfabriek' en in tal van andere (Unie-)samenwerkingsverbanden wordt kennis ontwikkeld en gedeeld. Een belangrijk aandachtspunt is de realisatie en borging van afzet en distributie van gewonnen grondstoffen. Wet- en regelgeving die daarop toegespitst is vormt een belangrijke voorwaarde voor de praktische realisatie ervan. Waterschappen focussen op hun eigen kansen en mogelijkheden met de aanwezige assets. Kennisontwikkeling hierover wordt in Unie-Stowaverband gedeeld.

varianten doel en richting grondstoffen winnen en afzetten

- a. Lopende initiatieven uitwerken
De genoemde initiatieven in de waterketen zijn gebaseerd op eerder verrichte onderzoeken en analyses bij WDO Delta. We willen komende jaren met deze gestarte initiatieven in de waterketen praktijkervaringen rond de winning en afzet opbouwen.
- b. Andere grondstoffen
Zoeken naar nieuwe toepasbare initiatieven voor het winnen en afzetten van andere grondstoffen naast het continueren van de reeds lopende initiatieven.

Voorkeur a. omdat we daarmee de onderzochte potentie bij WDO Delta recht doen en focussen op de nadere uitwerking ervan met daarbij oog voor wat er bij andere waterschappen gebeurt.

• Voorkeur a. doel en richting J3

1. Voortzetten lopende trajecten en planuitwerkingen en daarmee ervaringen opdoen de komende jaren. Op basis daarvan nader bepalen benodigde verdere investeringen;
2. Samenwerken met partners voor kennisontwikkeling over innovaties en potentiële nieuwe kansen en mogelijkheden.

4. Financiën

business cases

Maatregelen voor duurzame energieopwekking (H1) met zon/wind hebben doorgaans een positieve business case. Daarentegen schatten we voor maatregelen die gericht zijn op minder broeikasgasemissies (H2) en meer circulariteit (J1) bij de huidige omstandigheden een opwaartse druk in op jaarlijkse exploitatielasten.

Zeker is dat omstandigheden in de toekomst wijzigen als gevolg van beleid en sociaal-economische ontwikkelingen (bijv. heffingen of rechten) en door markt- en technologische ontwikkelingen. Het gevolg is een groter aanbod van duurzame alternatieven die ook steeds gangbaarder en daarmee 'de norm' worden om toe te passen. In welke mate en in welk tempo dat het geval zal zijn is niet bekend.

exploitatiekosten

Wanneer de toepasbare handelingsperspectieven komende jaren gefaseerd opgepakt worden met de 'maatschappelijke' richting (doelbereik broeikasgassen H2 + circulair J1) is de globale inschatting een theoretische extra exploitatielastenontwikkeling ca. 0,15% per jaar. Per 2025 is het cumulatief ca. 0,5% en per 2030 is het cumulatief ca. 1,1%. De geschatte bandbreedte bedraagt ongeveer +/- 50%.

Nauwkeurige schattingen van de ramingen zijn op voorhand niet te maken omdat tal van toekomstige exogene(markt) factoren op dit vlak niet in beeld zijn. Bovendien is de opwaartse druk afhankelijk van het tempo waarin we de toepasbare handelingsperspectieven kunnen uitvoeren. Hierbij past nog de opmerking dat er nog tal van andere marktfactoren zijn die de uiteindelijke prijsvorming van bouwkosten, materialen en grondstoffen bepalen.

P&C cyclus

De financiële aansturing vindt jaarlijks plaats met: begrotingsbrief, begroting en meerjarenraming. Omdat er nog veel onduidelijk is over de toepasbare handelingsperspectieven in met name de pijlers broeikasgassen en circulariteit willen we op een financieel beheerste wijze 'van de wal komen' en werken aan doelbereik 2030 aan de hand van de 'maatschappelijke' richting. We willen ervaringen en actuele vooruitzichten daarbij laten tellen.

Na vaststelling van het beleidskader in 2022 gaan we voor relevante projecten en beheeractiviteiten de gevolgen van toepasbare maatregelen meenemen in kredietaanvragen. Medio 2022 leggen we in de begrotingsbrief 2023 de meerjarige doorkijk voor om doelbereik in 2030 na te streven. Jaarlijks worden in de begrotingsbrief en de begroting/meerjarenraming de ervaringen opgenomen met de lastendruk en de mogelijkheid geboden om daarin nadere afwegingen te maken.

varianten doel en richting beschikbare exploitatieruimte

- a. Extra exploitatieruimte (0,15% p. jaar)
Projecten en beheeractiviteiten kunnen met extra exploitatieruimte 0,15% p. jaar via de maatschappelijke richting gericht werken aan doelbereik. Voor gekozen voorkeuralternatieven van werken/producten worden uitvragen gedaan aan de markt (bouwers) en leveranciers. De ervaringen in de komende jaren geven inzicht of deze extra beschikbare exploitatieruimte p. jaar volstaat om gericht te werken aan doelbereik 2030 (H2; J1).
- b. Budgetneutraal
Afwegingen tussen alternatieven bij projecten en beheersactiviteiten worden verricht op grond van de huidige beschikbare budgetten. Daarin is met name leidend het niveau van Total Cost of Ownership. Gericht werken aan toepasbare maatregelen voor doelbereik richting 2030 (H2;J1) komt niet systematisch op gang en tot ontwikkeling.

Voorkeur a. om daar mee de 'maatschappelijke' richting de komende jaren tot ontwikkeling te brengen voor gericht doelbereik 2030 (H2;J1).

- **Voorkeur a. doel en richting (H2;J1)**

1. 'Ruimte (budgetruimte) toestaan' voor 0,15% p. jaar en praktijkervaringen opdoen met de 'theoretische' extra exploitatielasten.

2. Het 'ervaringsbeeld' en vooruitzichten van de exploitatielasten bespreken in begrotingsbrieven en begrotingen.

5. Uitwerking beleidskader DuurzaamDOEN 2022 naar tactisch en operationeel niveau

programma-aanpak

Nadat het beleidskader is vastgesteld met daarin de vastgestelde richtingen voorziet de ambtelijke programma-aanpak DuurzaamDOEN in de programmering van de activiteiten voor doelbereik in de WBP doelenboom (H-K).

Kennisontwikkeling, assetmanagement en duurzaam opdrachtgeverschap vormen belangrijke rode draden in de programma-aanpak voor de drie pijlers in de komende jaren.

kennisontwikkeling

Kennisontwikkeling is een belangrijke rode draad voor alle drie pijlers omdat er nog veel onbekend is om enerzijds toepasbare handelingsperspectieven goed in beeld te krijgen - met name voor circulariteit en broeikasgassen - en anderzijds wat de daadwerkelijke mate van het doelbereik per 2030 kan zijn op onze assets en met de projecten de komende jaren.

assetmanagement

Om toepasbare alternatieven integraal af te wegen en te implementeren, speelt assetmanagement een belangrijke rol. Assetmanagement – met de zogenaamde bedrijfswaarden-matrix - borgt een integrale afweging tussen maatregelen van prestaties-risico's-kosten.

duurzaam opdrachtgeverschap

Duurzaam opdrachtgeverschap borgt dat er systematisch, samenhangend en aantoonbaar de komende jaren aan doelbereik gewerkt wordt. Het zorgt voor een consistent werkproces: een 'groene verbinding' tussen bestuurlijke ambities én beleidsdoelen, de opdrachtverlening, de plantontwerpen en planuitwerkingen, het aanbesteding- en inkooptraject, gevolgd door bouw, beheer en onderhoud.

Afdeling Strategie en beleid 01-12-2021

In een aparte bijlage is achtergrondinformatie aangegeven die facultatief geraadpleegd kan worden.